

המרפאה המשולבת למחלות מעי דלקתיות

מכון גסטרואנטרולוגי
פרופ. חוברס יהודה, מנהל

קורטיקוסטרואידים

כללי

קורטיקוסטרואידים ניתנו לראשונה כטיפול במחלת מעי דלקתית בשנות ה-50. רב החולים מדווחים על שיפור בתסמיני המחלה בתוך מספר ימים מתחילת הטיפול. הקורטיקוסטרואידים מדכאים את פעילות המערכת החיסונית וזהו ככל הנראה מנגנון הפעילות שלהם במחלות מעי דלקתיות. הקורטיקוסטרואידים דומים במידה רבה לקורטיזול, הורמון המיוצר באופן טבעי ע"י בלוטת יותרת הכליה. קבוצת תרופות זו ניתנת באופן פומי, רקטלי, או תוך ורידי. כאשר נוטלים קורטיקוסטרואידים בלוטות יותרת הכליה שלהם מפסיקות לייצר קורטיזול, או שמייצרות אותו בקצב איטי יותר עובדה המחייבת גמילה איטית מהטיפול בכדי לאפשר לבלוטת האדרנל שהות להתאושש. באופן כללי הטיפול מומלץ לפרקי זמן קצרים בלבד ולצורך השגת הפוגה. סטרואידים אינם יעילים במניעת התלקחות ושימוש ארוך טווח אינו מומלץ בשל ריבוי תופעות לוואי.

ניתן לטפל בקורטיקוסטרואידים בטיפול פומי כאשר התכשיר הנפוץ בארץ הוא הפרדניזון. כמו כן, קיים תכשיר פומי נוסף הנקרא בודזונייד.

בודזונייד (אנטוקורט, בודזון) משמש לטיפול במחלת קרוהן מדרגה קלה – בינונית המערבת את המעי הדק ו / או החלק הראשון של המעי הגס (צקום ומעי עולה).

תרופה זו, המייצגת קבוצה חדשה הנקראת סטרואידים לא מערכתיים, אינה פועלת בכל הגוף אלא רק במעיים. מכיוון ש 90% מהחומר בתרופה יוצא מכלל פעולה לפני שהוא מגיע לשאר הגוף, נגרמות פחות תופעות לוואי בהשוואה לטיפול בסטרואידים כגון פרדניזון. תופעות הלוואי נוספות כוללות כאב ראש, זיהומים בדרכי הנשימה, ובחילות. בשלב זה, אין מידע מספק לגבי השימוש בתכשיר זה בהריון.

דרכי מתן נוספות

במקרה וחולים אינם מגיבים לצורות הפומיות של התרופה, יש לשקול מתן בדרכים אחרות הכוללות:

מתן רקטלי בצורת חוקן (בטנזול) וקצף (פרוקטופום). תכשירים אלו עוזרים לחולים עם קוליטיס כיבית המוגבלת לרקטום או לחלק התחתון של המעי הגס. בנוסף, ניתן להשתמש בהם יחד עם טיפולים אחרים.

מתן תוך ורידי (מתילפרדניזולון והידרוקורטיזון): חולים עם מחלה חמורה ומפושטת עלולים להזדקק לטיפול תוך ורידי של קורטיקוסטרואידים.

תופעות הלוואי תלויות במינון ובמשך הטיפול:

עבור חלק מהחולים הנזק שגורמות תופעות הלוואי גובר על התועלת שבהפחתת הדלקת. חלק מתופעות הלוואי השכיחות הן:

יתר ל"ד

פני ירח

שיעור יתר

אקנה

עלייה במשקל

סיכוי מוגבר לזיהומים

התכנים בדף זה נועדו לספק אינפורמציה בלבד והם אינם בגדר עצה רפואית או תחליף להתייעצות עם מומחה

המרפאה המשולבת למחלות מעי דלקתיות

מכון גסטרואנטרולוגי
פרופ. חוברס יהודה, מנהל

תנודות במצב הרוח
פסיכוזות ותסמינים פסיכיאטריים
נדודי שינה
קטרקט
סימני מתיחה
החלשות עצמות – אוסטיאופורוזיס

ישנן מספר דרכים להפחית את הסיכון לפתח תופעות לוואי, הכוללות הפחתה הדרגתית, אך מהירה בטיפול בסטרואידים, טיפול לסרוגין "יום כן יום לא", שימוש בתכשירים רקטליים ושימוש בתכשירים המפורקים באופן מהיר כגון בודזונייד. לצורך מניעת אוסטיאופורוזיס מוסיפים לטיפול תכשירי סידן ומולטי ויטמינים הכוללים ויטמין D. אפשרות נוספת הינה שימוש בתרופות מקבוצת הביספוספונטים, דוגמת ריזדרונאט (אקטונל) ואלדרונאט (פוסלאן). תרכובות אלו, אשר עוזרות בהפחתת הידלדלות העצם, יעילות במניעת אוסטיאופורוזיס על רקע טיפול בסטרואידים. במידה ומתוכנן טיפול ממושך בסטרואידים חשוב להתחיל את הטיפול המונע מוקדם ככל האפשר.

תגובות בין תרופתיות

אנשים הנוטלים מספר רב של תרופות, בין אם אלו תרופות מרשם או תרופות ללא מרשם, צריכים להיזהר מפני תגובות בין תרופתיות. תגובות אלו עלולות לפגוע ביעילות התרופה, להגביר את השפעתה, או לגרום לתופעות לוואי בלתי צפויות. לפני נטילת תרופה חדשה, יש לקרוא היטב את התוויות. חשוב לדווח לצוות המטפל אודות כל טיפול תרופתי (גם תרופות הניתנות ללא מרשם רופא, או טיפולים משלימים) ועל כל בעיה רפואית שעולה.

שיקולים מיוחדים

- מכיוון שטיפול בקורטיקוסטרואידים גורם להאטה או עצירה של ייצור קורטיזול עיני בלוטות יותרת הכליה, אין להפסיק את הטיפול באופן פתאומי. דרוש זמן לבלוטות יותרת הכליה להתחיל לייצר קורטיזול מחדש. הפחתה הדרגתית במינון הקורטיקוסטרואידים מאפשרת לגוף להתחיל לייצר בעצמו קורטיזול.
- 20-30% מחולי מחלות מעי דלקתיות בעלי תסמינים חריפים אינם מגיבים לטיפול בקורטיקוסטרואידים.
- 30-40% מהחולים עם מחלה בינונית – קשה הינם בעלי מחלה תלוית סטרואידים. פרוש הדבר הוא שלא ניתן להפחית במינון הסטרואידים ללא הופעת התלקחות של המחלה.
- הטיפול בקורטיקוסטרואידים הינו אחד מהטיפולים הותיקים ביותר במחלות מעי דלקתיות, אולם כיום קיימות תרופות חדשות רבות. חשוב לשוחח עם הצוות המטפל על מנת ללמוד כמה שיותר אודות הטיפול בסטרואידים, וכדי לבחון אפשרויות טיפול אחרות עבורך לאחר שהתסמינים נמצאים בשליטה.

התכנים בדף זה נועדו לספק אינפורמציה בלבד והם אינם בגדר עצה רפואית או תחליף להתייעצות עם מומחה